



Taiteilijaeläkkeellä huomioitu Pekka Sarmanto:  
**“MUUSIKON ON OLTAVA KEKSELIÄS”**

Haastattelu: Pekka Nissilä

**Basisti Pekka Sarmanto kuuluu sodanjälkeisen sukupolven jazzmuusikoiden ydinryhmään. Hänen kokemuksensa vieläpä genren sisälläkin on laajuudessaan vertaansa vailla. Yli kolmekymmenvuotisen UMO-kiinnityksen jälkeen "Pekkiksen" ura jatkuu freelancerina.**

**Olet pitkän urasi aikana soittanut monenlaista musiikkia, mutta olet kaikesta huolimatta leimallisesti jazzmuusikko. Oletko koskaan onnistunut määrittelemään, että mitä se svengi on?**

En! (naurua) Mitä se on? Sanoisin, että se on rumpalin ja basistin yhteistyötä. On tärkeää että ne ovat hyvin kimpassa; siitä syntyy svengin olemus ainakin kompilla. Mutta mitä se kaikkiaan pitää sisällään, niin on olemassa monenlaista svengiä. Eri muusikoissa on ihan ääriäntäesimerkkejä svengistä, ja Mozart svengaa omalla tavallaan, Bach myös mutta eri tavalla. Sitä on monenlaista. Jonkun mielestä joku muusikko ei svengaa, ja mun mielestä kyllä. Kyllä se loppujen lopuksi on tunnepitoinen asia.

**Olen tuon kanssa samoilla linjoilla, eli sen kuullessaan tuntee – nyt se on kohdallaan. Onko se myötäsyttyistä? Sanotaan, että joku on perinyt musikaalisuutensa, jollain on rytmitaju "veressä", ja niin edelleen. Onko joku luonnostaan hyvä jazzmuusikko, ja jostain ei sellaista tule vaikka opiskelisi kuinka?**

Kyllä se on aika paljon kiinni siitä, että on kuunnellut paljon, ja nuoresta pitäen. Ei kukaan syntymälahjaksi sitä saa. Ympäristö ilman muuta ratkaisee paljon. Mä elin kodissa, jossa soi jazz, ja kuuntelin jazzia varmaan viisivuotiaasta asti.

**Olet musikaalisesta veljessarjasta. Sieltäkö se tuli?**

Vanhin isobroidi on kymmenen vuotta vanhempi, ja kyllä se sieltä tuli. Ekaksi kuuntelin **Art Tatumia** ja **Bud Powellia**; kaksi broidia kun oli pianisteja. **Clifford Brown**, **Sonny Rollins** ja **Miles Davis**, sekä tietenkin **Charlie Parker**. Tämöinen musa meillä soi.

**Miten selvää sinulle muusikoksi ryhtyminen oli?**

Kyllä se varmaan oli ainakin puoliksi vahinko (naurua), en keksinyt mitään muuta. Olin Sibiksessä opiskelemassa viulunsoittoa nuoriso-osastolla, mutta siirryin bassoon, kun toiseksi vanhin broidi soitti bassoa, ja mä salaa vähän

kokeilin sitä ja se tuntui paljon kivemmalta. Ehdin viulua soittaa semmoiset seitsemän vuotta.

**Viulunsoitto oli klassiselta pohjalta. Innosuitko siitä musiikista koskaan sen enempää?**

En sillä lailla sitä soittamaan. Pidän kyllä esimerkiksi viulumusiikista. Mutta basso vei sitten ihan täysin. Hyötyä viuluopinnoista kyllä oli, pääsin "ohittamaan" joi-tain asioita. Jousella soittoa se tietysti ke-

**"Mä elin kodissa, jossa soi jazz, ja kuuntelin jazzia varmaan viisivuotiaasta asti."**

hitti, vaikka tosin sitten jazzin myötä nimenomaan jousella soittoa vain vähäni ja vähäni.

**Ajattelinkin siitä kysäistä; eli se taitaa olla aika vähäistä, ellei sooloissa siihen itse suuntaudu?**

Yllättävän vähän niitäkin on, ihan muutama hassu. **Slam Stewart** oli ensimmäinen, mutta hän onkin edelleen ihan timantin kova, kun ajattelee koko historiaa – en tiedä parempia. Mutta vahinko on, että sellainen soitotapa on jäänyt; onhan kyseessä kuitenkin jousisoitin!

**Jazzinnostukseks kuitenkin siis oli jo koko Sibis-ajan olemassa?**

Kyllä kyllä, ja jo ajalta paljon ennen. Viulua aloin soittaa puolivahingossa. Se oli enon viulu, ja vanhin broidi pisti minut tunneille.

**Töitä riitti**

**Sinulla on myös sähköbassokausi ollut.**

Se oli hyvin lyhyt, onneksi! Se tuli tanssi-keikkojen myötä; sähköbasso oli helppo roudata. Ei se koskaan ollut mun soitin, vaan ihan pakon sanelemaa jonkun aikaa. Soitin **Blues Section** -yhtyeessä sellaisen puoli vuotta.

**"Kahdeksan kuukautta joka ilta viisi settiä jazzia, kello kymmenestä kolmeen yöllä. Olin 21-vuotias jätkä. Se oli meikäläisen koulu."**

**Olit ihan muutamissa bändin levytyksissä mukana, mutta kunnan kuvausessio osui kohdalle. Olet niissä kovasti käytetyissä Suurkirkon rappusilla otetuissa bändipotreteissa mukana.**

Joo, mutta kyllä me koko sekin puoli vuotta keikkailtiin. Musiikillisestihan bändi oli aika lähellä jazzia koko ajan, ja loppuaikoina me soitettiin jo ihan free-tä. Mutta pikkuhiljaa bändi mureni sinä aikana, sieltä putosi kundeja yksi kerrallaan pois.

**Olet todennäköisesti levyttänein suomalainen jazzmuusikko, ja tyylikirjosi on aivan huikea: "dixiestä" freehen, ja kaikkea siltä väliltä. En osaa sanoa kansainvälises-tikkään samankaltaisen historian omaavaa tyyppiä.**

On niitä siellä... Mutta Suomi on niin pieni maa, ja basisteja on ollut niin vähän. Sitä ongelmaa ei ole ollut enää pitkään aikaan, mutta silloin 60–70-luvuilla jostain syystä harva uskalsi ryhtyä puuhaan. Koulutus-

han on nyt muuttanut tilanteen, on tullut paljon hyviä basisteja. Mutta toisaalta työtilaisuudet eivät ole lisääntyneet samassa suhteessa. Saa olla aika kekseliäs, pitää olla sekatyömies – ainakin välillä on pakko olla. **Milloin lasket ammattilaisuutesi alkaneeksi?**

Vuonna 1964. Tanssibändeissä silloin soitettiin, jazzkeikkoja oli tosi harvassa.

**Love Recordsin myötä lähti jazzinkin levyttäminen toisenlaiseen vauhtiin, mutta toisaalta alkoivat myös niin veljesi Heikki kuin Eero Koivistoinenkin omat levytysuransa jo 60-luvun puolella, ja oletkin paljon työskennellyt molempien kanssa.**

Joo, vaikka jazzlevytys olikin tuolloin tuiki harvinaista. Ja silloin alkoi tulla kaikenlais-ta kyllä, olin esimerkiksi Lapualaisoopperassa soittamassa **Laineen Reiskan** kanssa. Se meni aika pitkään, mutta mulle tuli joku muu duuni, niin että mä lähdin puolen vuoden jälkeen, ja **Tammisen Tapani** meni tilalle. Sehän oli kauhea hitti, aina loppuunmyyty.

Televisio työllisti myös aika hyvin, ja radio vielä paremmin; 60-luvulla olin varmaan tekemässä session per viikko radiolle. Nämä duunit jatkuivat aika pitkälle 70-luvulle, mutta nythän se on aivan mitättö-

män pientä. Kyllä niitä erilaisia levysessi-oitakin oli, ja muistan että erilaista filmi-musiikkia tein vuoden kiinnityksellä aina torstaisin Fennadan studioilla, varsinkin **Erkki Ertaman** kanssa.

Parhaita muistoja on kahdeksan kuukauden pesti Down Beat Clubilla Helsingissä vuonna -67. Ensimmäinen solisti oli **Johnny Griffin** kolme viikkoa, sitten **Don Cherry** ja **Albert Heathin** kanssa triona kolme viikkoa, **Dexter Gordonin** kanssa neljä viikkoa, **Ben Websterin** kanssa kol-

”Onhan jazzmusan luonnekin sellainen, että ei sitä jäädä hieromaan, enkä usko sellaiseen. Yksi tai kaksi ottoa, ja se on siinä.”

me viikkoa, **Eje Thelinin** kolme viikkoa, ja sitten oli **Joachim Kühn** seuraavaksi ja niin edelleen. Kahdeksan kuukautta joka ilta – siis sunnuntaitkin – viisi settiä jazzia, kello kymmenestä kolmeen yöllä. Olin 21-vuotias jätkä. Se oli meikäläisen koulu.

**Onko siinä musiikissa mitä sinä olet tehnyt – sanotaan nyt vaikkapa akustisen yhtyeen jazzissa – esimerkiksi studiotyöskentely jotenkin muuttunut näiden vuosien varrella?**

Olisikohan vähän enemmän aikaa nykyään käytössä? Aikanaanhan älppäri tehtiin – siis äänitettiin – päivässä. Jos oli kaksi päivää aikaa, niin se oli jo luksusta. Ei siinä hirveän montaa ottoa ehditty ottaa. Eikä niitä biisejä aina oltu ehditty ennakoon edes soittaa. Esimerkiksi Eeron *Odyseus*-levyn [1969] session biisit me oli muistaakseni vedetty kerran ennen äänitystä.

Mutta onhan jazzmusan luonnekin sellainen, että ei sitä jäädä hieromaan, enkä usko sellaiseen. Yksi tai kaksi ottoa, ja se on siinä. On joskus voitu kokeilla enemmänkin, mutta aina on palattu ekaan tai tokaan. Ne on spontaaniudessaan parhaita, eikä joku pieni falskius jossain äänessä kokonaisuudessa meinaa mitään. Ja jos biisit ei ole niin arrattuja, niin se toimii hyvin pienellä: nämä soinnut, tämä rakenne – periaatteessa tuttuja juttujahan siellä on.

Tietenkin kiinteämpien kokoonpanojen kohdalla auttoi levytysseesioita se, että materiaalia oli soitettu keikoilla ehkä paljonkin. Esimerkiksi Eeron *Labyrinth*-levyn [1977] materiaalia me oltiin sillä kvartetilla (**Eero Koivistoinen, Vladimir Shafranov, Reino Laine, P.S.**) soitettu jo hyvin ennen levytystä. Siihen aikaan oli jazzkeikkoja: yksi per viikko saattoi olla tuollakin bändillä joitain jaksoja.

## UMO ja Pori

**Olet UMO:n perustajajäsen ja lähes näihin päiviin asti ollut mukana. Miten basson stemma muuttuu big bandissa eri kirjoittajien musiikissa, vai muuttuuko? Jos siis vertaa puhallinstemmoihin, joiden myötä sovittaja eri sointivärinsä hakee.**

No ainakin nykykirjoittajat kirjoittaa enemmän näkyviin kuin aiemmat. Ennen oli aika paljon vain sointupohjalta. Silloin oli tietenkin hieman hankalampaa saada nopeasti kokonaiskuvaa. Mutta esimerkiksi **Thad Jones** kyllä kirjoitti kaikki bassokulut näkyviin ja halusi vielä, että ne myös soitetaan! Mä kysyin silloin, kun me tehtiin hänen ja **Mel Lewisin** kanssa se levy [1978], että ”onks mun soitettava noi?”, niin hän katsoi tiukasti ja sanoi painokkaasti: ”On!”

Kyllä hän myöhemmin sitten sanoi, että

olisoin voinut soittaa hatustakin, mutta hän halusi varmistaa sen, että hyvä stemma tulee. Keikoilla en soittanutkaan niin tarkasti niitä. Mutta hän kyllä kirjoitti niin hienosti, että olihan niitä linjoja syytä soittaa. Oli vain vaikeata saada svengaamaan. Siellä on paljon inhottavia interalleja; on aika vaikeata saada legatota siihen.

Kokemuksenahan se oli aivan fantastinen; ne oli molemmat, Thad ja Mel, uskomattomia tyyppejä. Mel Lewisin kanssa oli hienoa soittaa. Hän soitti kevyesti niin kuin pikubändissä, mutta tunsin arrit ihan tarkkaan ja soitti aivan kaikki jutut sieltä koko ajan; välillä melkein huomaamattomasti. Ja siitä levystä on jäänyt yhden hienoimmista muistoista; sääli ettei sitä ole CD:ksi vieläkään tehty.

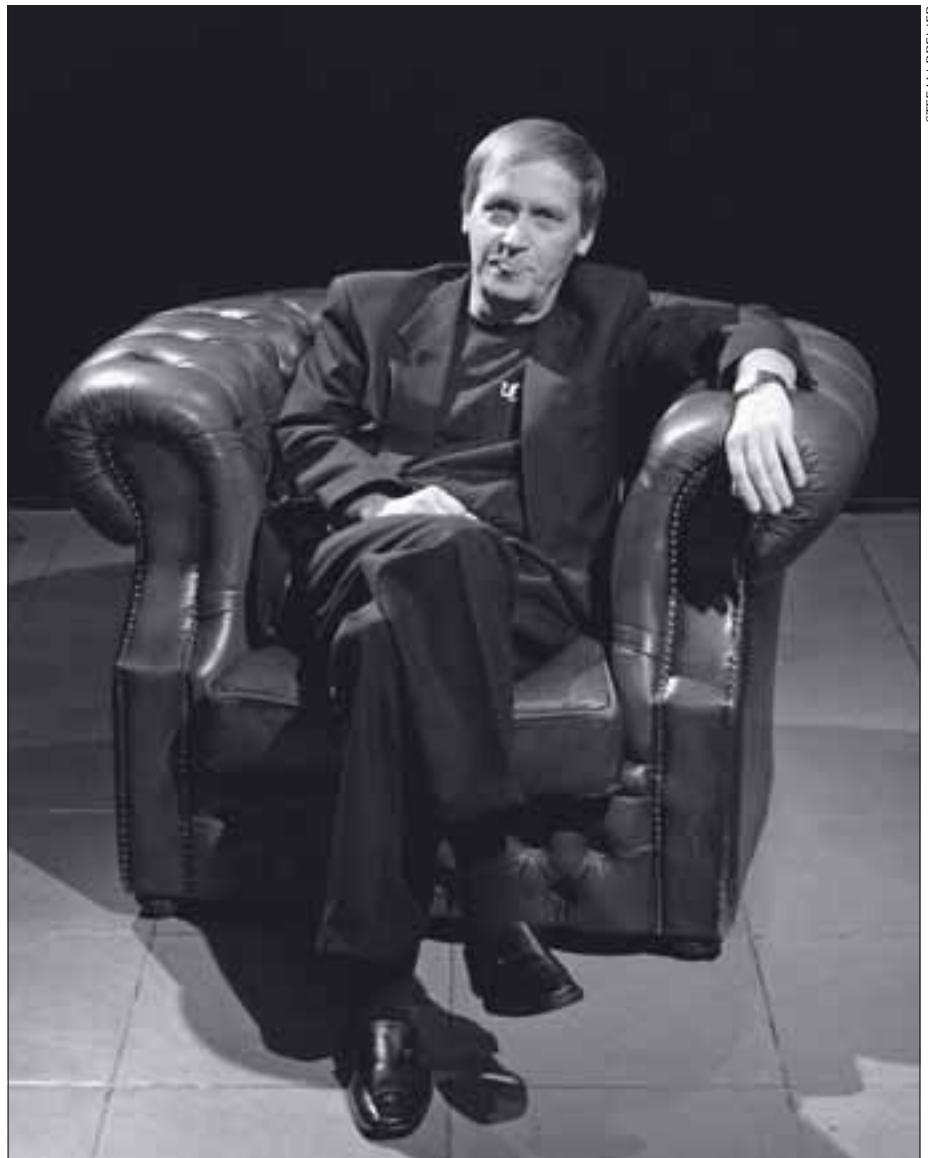
**UMO on johtanut kunnioitettava määrä ihan legendaarisiakin jazzin nimiä; mainitun Thad Jonesin lisäksi vaikka Gil Evans. Millaisen muiston se keikka jätti?**

Jos pitäisi kaksi vierailijaa esiin nostaa, niin **Dizzy Gillespie** ja **Gil Evans**. Nämä kaksi ovat jotenkin jääneet voimakkaimmin mieleen. Musiikin lisäksi ihan tyyppeinä, ja sen konsertin fiiliksenä.

**Porin festivaaleilla olet varmaankin ollut myös jotakuinkin joka vuosi.**

Ihan sieltä ensimmäisestä vuodesta -66 melkein joka vuosi. Talkoohengessä se aina laitettiin silloin pystyyn, eikä siitä paljoa fyrkkaa tullut, mutta se oli kivaa; sai soittaa monessa kokoonpanossa. Alkuaikoina kaikki muusikot asuivat hotelli Otavassa, eikä silloin kyllä nukuttu lainkaan. Mutta oltiin nuoria ja jaksettiin.

**Silloin varmaan syntyi kontakteja ja ystävyyssuhteitakin ulkomaisiin muusikoihin. Oletko koskaan funtsinut ulkomaan kувioita?**



STEFAN BREMER

Silloin kun olisi pitänyt lähteä, minun piti mennä armeijaan. Seuraavan kerran kun sitä tarjottiin, olin jo naimisissa ja minulla oli perhettä. Olisihan siellä varmaan ollut kiva olla, vaikka lyhyemmänkin aikaa. Mutta ehkä mä vähän jänistinkin sitä. Joku New York tuntui liian isolta mestalta minulle.

### **Miten suhtaudut tähän, että Amerikka on jazzin taivas?**

Tietenkin aikoinaan se on ollut, silloin kun muualla vasta pikku hiljaa lähestyttiin aihetta. Ennen sotia ehdottomasti ja vielä soittien jälkeenkin kaikki tuli sieltä niin täysin. Mutta tänä päivänä – ja ajat sitten jo – ei niin enää ole. Esimerkiksi Skandinaviassa on ollut pitkään maailmanluokan soittajia; edesmennyt kollegani **Niels-Henning Ørstedt-Pedersen** yhtenä kirkkaimmista todistajista – taatusti parhaita basisteja mitä 60-luvulta lähtien oli. Ja onhan omanlaisensa monimuotoinen ”Eurooppa-jazz” ollut myös pitkään olemassa.

### **Jazzbasisteja**

**Pedagogina minun on pakko kysyä tästä, kun 50-vuotishaastattelusi yhteydessä sanoit Hesarissa, että Ornette Colemanin jälkeen ei jazzissa ole varsinaisesti mitään uutta tapahtunut. Et ole yksin näkemyksesi kanssa, mutta näetkö asian todella niin?**

Ei sen jälkeen ole tapahtunut mitään vastaavanlaista harppausta, Ornette teki niin suuren loikan. Eka jazzlevy minkä ostin oli Ornetten *Change of the century*. Kun vein sen himaan, niin kyllä broidit oli että ”mitä ihmettä sä oot mennyt ostamaan?”, ne oli aika kauhuissaan. Mutta klassikkohan se nykyään on.

Toivoin siinä haastattelussa myös, että Sibiksen jazz-osastolla suhtauduttaisiin vakavammin vapaamuotoisempaan jazzmusiikkiin, ja siitä sain kyllä kuulla. Mutta jostainhan siellä pikkuhiljaa alkoi tapahtua.

**Entä basson kehitys jazzin historiassa? Miten määrälliset sen kulun merkkitsoittajien nimien kautta? Alkaako se Jimmy Blantonista?**

Kyllä se Blantonista alkaa, hän oli eka joka näytti tietä. Kuoli nuorena, ja ehtikö vain pari vuotta levyttää, mutta oli aivan ylivoimainen aikanaan. Sitten oikeastaan **Ray Brown** voisi olla seuraava, vaikka **Oscar Pettiford** oli siellä välissä, ja sitten **Charlie Mingus** tietenkin.

**Miten Mingusin rankkaat siis basistina?**

Se oli ihan mielettömän kova basisti. Sillä oli vaan niin erilainen draivi kuin monella muulla. Se diggasi temponvaihtoista ja sellaisista. Ja kun puhuttiin tuossa svengistä, niin Mingusilla se oli aika erilainen kuin vaikka Brownilla, jota pidetään svengin jumalana suunnilleen. Ja bändinjohtaja ja säveltäjä vielä päälle.

**Scott LaFaron olet maininnut.**

Se kolahti mulle todella kunnolla, kun kuulin **Bill Evansin** *Live at the Village Vanguard*

-levyn. Mä kuulin sen eka kertaa *Voice of America* -radiolähetyksistä. Mentiin välitömästi seuraavana päivänä **Häkä Katzin** levybaariin Uudenmaankadulle tilaamaan se levy.

**Kun mennään eteenpäin, niin tuleeko Ron Carter vastaan?**

Totta kai, Milesin kvintetti 60-luvulla. Carterin ja **Tony Williamsin** komppi svengasi todella ja oli luova. **Herbie Hancock** vielä mukaan, niin se oli ihan posketon trio. *My funny Valentine* -levy on parhaita mitä on olemassa. Eihän Carter mikään virtuoosi ole, mutta se mitä mies soitti oli niin hienosti pelkistettyä, että se oli kaunista. **Charlie Hadenia** olen digannut aina, ihan sieltä Ornetten levyistä asti. Ja sitten nää tsekkikundit: **Miroslav Vitous**, joka soitti paljon jousella, ja **George Mraz**, joka on erityisesti pianistien rakastama basisti. **Eddie Gomez**, joka oli LaFaron jälkeen Bill Evansin bändissä ja myöhemmin **Chick Corean** kanssa, pitää mainita.

**Siitä päästäänkin Corean bändistä esiin tullesees Stanley Clarkeen. Hänhän hämmästytti nimenomaan virtuoositeillaan. Joo. En ole ihan seurannut että soittaako hän edelleen enemmän sähköbassoa... Ei hän kuitenkaan niin luova ole ollut kuin nuo mainitut...**

**Näitkö Corean legendaarisen Porin keikan [1972] ?**

Kyllä, ja olen myös niissä vielä legendaarisemmissa jameissa. Ne jäi kyllä mieleen. Varsinkin lattarijutuissa Clarke on kova, mutta en mä pistä sitä mun listalla niin ylös kuin noita muita.

**Miten pohjoismaiset soittajat asettuvat?**

Onhan **Arild Andersen** upea soittaja, mutta Niels-Henning on näistä pohjoismaisista basisteista kyllä se ykkönen. Ei tyylillisesti ehkä niin edistysellinen, mutta aivan virtuoosi soittimensa hallitsija ja helposti tunnistettavissa.

**On vielä kysyttävä sähköbasson puolelta Jaco Pastoriukselta.**

Totta kai, soittimensa ehdoton ykkönen. Näin hänet **Weather Reportin** kanssa Kultiksella, ja jäi kyllä mieleen. Jatkoilla jutte linkin muutaman sanan hänen kanssaan, mutta mies oli aika pihalla. Sehän oli yksi hänen ongelmistaan... Mutta kyllä hänen komppinsa ja soolonsa ovat ihan käsittämättömän hienoa työtä. Komppikin oli sellaista solistisen otteen kuulosta.

**Olen jälkeensä miettinyt, että jos mies olisi siivommin elänyt, niin hän voisi olla Charlie Parkeriin verrattavassa asemassa nykyään.**

Kyllä se minunkin mielestä melkein sitä jo oli, sillä oli siihen kaikki hallussa. Mutta se oli just niin kuin Parkerin, se ei voinut elää siivosti. Montako haastattelua Parker antoi? Ei varmaan yhtään, ei mitään muuta kuin joitain lyhyitä kommentteja. Entä **Bud Powell?** Sitä ei edes voinut haastatella, kun sieltä ei tullut mitään. Tai **[Thelonious] Monk?** Ei ollut sekään varmaan helppoa.

Joka jätkä on jazzin virstanpylväitä, mutta...

### **Soitin ja mies**

**Mennään lopuksi vielä ihan silkkään kontrabasson soittoon. Kun ongelma on aina ollut, että soitin pitäisi saada kuulumaan, niin minkälaisen taipaleen olet käynyt bassosi vahvistuksen suhteen?**

Kaikki me on haettu mikkejä ja kokeiltu ja heitetty pois ja haettu uudestaan. Soutamista ja huopaaamista. Ja kun soittimetkin ovat vuosien varrella vaihtuneet, olen huomannut kummallisen jutun: joku mikki sopii johonkin bassoon mutta johonkin toiseen ei. Korvat alkavat myös väsyä, ja alkaa tulla luulotautiseksi; vaikka mitään ei muuttaisi, niin seuraavana päivänä tuntuu ihan toiselta. Näitä on pohdittu joka basistin kanssa.

Kuusi-seitsemän ekaa vuotta soitin ilman vahvistusta. Silloin pidettiin kielet korkealla ja soitettiin aika lujaa, että se kuuluisi. Ekan mikin hankin 70-luvun taitteessa, merkkiä Polytone, joka oli aika hyvä, mutta kun se hajosi, ei niitä ollut enää valmiuksessa. Sitten mikkejä on ollut ainakin kaksikymmentä, vahvistimia seitsemän-kahdeksan.

**Montako bassoa sinulla on ollut?**

Kaksikymmentä kaiken kaikkiaan, nyt on kuusi. Yksi ranskalainen on ollut parikymmentä vuotta, muut on tuoreempia hankintoja. Lainasin muuten Ron Carterille vuonna -67 basson Milesin Kulttiksen konserttiin, ja kun sitten kuuntelin sitä, ihmettelin että onks toi mun basso mitä se soittaa – kuulosti niin erilaiselta. Eli kyllä se soundi loppujen lopuksi on miehestä kiinni.

**Kun tänään katsot pitkää uraasi taaksepäin, tuntuuko siltä että jotain on jäänyt tekemättä?**

Olen tehnyt yhden levyn omiin nimiin, ja voisin kyllä tehdä toisenkin. *Song for my Brother* [1982] tehtiin Heikin kanssa, mutta siinä olivat kaikki soolotkin yhtä lukuun otamatta kirjoitettuja. Ne olivat pirullisen vaikeita, ihan pahimpia mitä on tullut soitettua. Nyt tekisin senkin hieman toisin, ja olen kyllä keikoilla soittanutkin niihin omat sooloni. Sooloja olen sinänsä saanut soittaa ihan tarpeeksi, mutta jotain on mielessä mitä voisi vielä tehdä. Ja soitan kyllä niin kauan kun jaksan basson keikalle kantaa. ■